

**Abonamentul:**

Pe un an 8 coroane.  
Pe jumătate de an 4 cor.

Pentru România și alte  
țări străine pe an 10 cor.

—  
Un număr singuratic  
10 flieri.

# PROGRESUL

Redacția și Admini-  
strația Nr. 817.

—  
Telefon Nr. 29.

—  
Apare în fiecare  
Sîmbătă.

—  
Inserate după învoială.

—  
Manuscripte nu se  
înapoiază.

## „Religie românească”.

Am arătat din alt prilej cum între abonații „Progresului” nostru cei mai mulți cu numărul sînt preoți. Totuși și între numărul noștri colaboratori doisprezece la număr fiind preoți, nu-i mirare, că în coloanele revistei noastre sa'u sulevat adeseori, potrivit programului ei, și diferite chestiuni religioase-bisericești, între altele venind vorba și despre reunirea bisericilor noastre, propunîndu-li-se contopirea într'o singură „biserica românească”. Ba odată ajunsesem a vesti cum în comuna Secăș, de unde pornise mai întîi ideea, s'au și făcut încercări laudabile în direcția asta, slujind, spre mîngăerea credincioșilor de amîndouă confesiunile, amîndoi preoții împreună la litie, ba sfințind împreună și o „cruce românească” din hotarul comunei.

Totastfel se pornise în satul Surduc împreunarea școalelor primare gr. or. și gr. cat. românești. Și cutoatecă toată slova ce s'a tipărit în „Progresul” în direcția aceasta, a purces din cel mai curat gînd al colaboratorilor noștri, totuși s'au găsit și se găsesc și acum oameni nesocotiți cari pentru toate acestea îl fac responsabil pe editor-proprietarul revistei noastre, învinuindu-l cu atîta ușurință ca pe un potrivnic al preoților și, deci, răsvrătitor al așezămintelor noastre bisericicești. Și pecit am izbutit a afla pîn'acum, toată hula provine din partea unor preoți rătăciți din părțile noastre, cari fug de lumină și nu vor să înțeleagă că una-i biserica cea de cărămidă cea pipăibilă pe care dinșii o țin ca să nu le scape din brațe, și alta-i

biserica cea vie, pe care păcătoșii o nesocotesc. Eată punctul principal pelingă care se învîrtește toată discuția noastră, pentru care conducătorul revistei noastre ca „necompetenț” are să îndure ocara nemotivată a celor răi dintre noi.

Cum însă noi, cești din jurul „Progresului”, nădăjduim în biruința adevărului, am răbdat și vom răbda înainte, pănăce din vr'o parte ori din alta cîndva totuși se va adevări curatul nostru mobil sufletesc. Așa de pildă „Libertatea” din Orăștie, condusă de preotul ortodox român *I. Moța*, ne pomenim că în numărul său ultim glăsuiește:

„Dacă-i vorba de a veni cu o propunere, care, în aceste zile de foarte grea cumpănă, să *impreune* cele două biserici române în una, ca să ne facă să fim earăși *toți* Români din Ardeal și Ungaria și Bănat, *una*, în cele ale credinței, — lucru ar fi de un negrăit și nemăsurat bine pentru neamul nostru din această patrie! Apoi aceia numai așa ai putea-o ajunge, cînd nu ai cere numai *unei* biserici o jertfă așa grea, ca o abatere dela credința la care ține de 200 de ani, ci s'o ceri *dela amîndouă!*”

Ear asta n'am putea-o face decit urmînd pilda — Japonezilor. Japonezii cică vreau să-și părăsiască legea lor veche păgînă, ne mai fiind potrivită cu trebuințele neamului și statului lor. Dar nu se fac creștini, că nici n'ar ști pe care credință creștină s'o primiască din acelea în cite e împărțit azi creștinismul, și pentrucă episcopii și preoții săi s'ar învoi cu greu la asta, socotind drept o umilire a religiei lor, înlocuirea ei prin cea creștinească. Nu primesc nici altă religie din

cele în ființă, pentru același cuvînt, — ci: un sfat de învățați ai neamului și bisericii lor pregătesc o *reformă* a religiei lor, anume așa, că: ce e bun și frumos în vechea lor religie, țin și mai departe, apoi culeg ce e bun și frumos din religia creștină, din cea mohamedană și din orce alte religii, și își formează ei o *religie nouă națională*, care n'a fost încă a nimănu și care, așa zic ei, va fi mai frumoasă decit toate celelalte religii ale altor popoare!

Și ca pe asta s'o primiască apoi tot poporul, cu arhieriei cu tot, nu va fi nici un lucru greu!

Așa ceva s'ar putea și la noi... Încă doar și mai ușor. Căci abia citeva puncte, din cele mai imponderabile, ne despart deolaltă. Ce lucru mare ar fi a se scoate cutotul din catechismul religiei celei noi, — căreia i-am zice *religia românească*, — aceste puncte, încetînd și oprind orce discuție pro sau contra asupra lor, cînd incolo religiile noastre și așa *una sînt!* — Ar jertfi și o confesiune și ceialaltă punctele subtile ce ne despart, și ne-am țezu earăși unii în brațele altora, frați de *o credință*, și mergînd unii cu alții mîna 'n mîna, umăr la umăr, pentru înălțarea și întărirea acestui neam.

Ce zi mare ar fi ear' pe plaiurile românești ale acestei patrii, cînd n'am mai avea în tot satul două bisericețe ce se privesc chiorîș una pe alta și cari, înloc de a fi adăposturi ale iubirei de oameni bunăînțelegerei, chiar ele sînt adăpostitoarele și izvoritoarele urei, zizaniei, certe, și înloc de doi popi săraci, ai avea unul și bun, — și așa mai departe!

Nenumărate și negrăite ar fi binefacerile și ușurările ce s'ar revărta asupra neamului

## FOILETON.

### Provincialisme.

— Expresii particulare ale graiului bănățănesc —

Deși din vremi străvechi cînd Alexandrei Antipatri a scris: „secudo auctor signai”, ear Satrius Felix a gravat în emintirea stapînilor săi repotași: „domno et domnae” înloc de latinescul clasic: „domino et dominal”; din acele vremuri limba strămoșească ni-s'a păstrat cît se poate de bine încheată și uniformă peste tot, totuși în diferite ținuturi locuite de Români întîmpinăm unele particularități provinciale curioase, cari însă nu cauzează neputința înțelegerii între aceiași frați. Intrarea în limba noastră a cuvintelor de origine străină, precum și schimonosirea acelor de origine latină, s'a făcut sub influința popoarelor mărginașe cu cari stă zilnic în atingere țărutul nostru.

Adevărat că mult timp va trece păn'ce Bănățeni vor schimba felul provincial al graiului lor, dar, că totuși se observă la generațiunea mai tînără influința ce o a are citirea zilnică a gazetelor, precum și a diferitelor cărți din bibliotecile populare, e lucru cert.

Aceste cuvinte vor fi tipărite după puțină în felul lor de rostire provincială:

Ablegat: deputat. Antistie, antistea comunală: primarul, chinezul, sau judele, jurații și notarul etc. Ariet: jur, arietul Oraviții: jurul Oraviții. Amăn: (admoniare) oare? Asumuț: întărit. Alvălic: cîste cu beutură, aldămaș de bucurie. Anină: se acată, atîrnă. Aiurează: vorbește fără înțeles.

Baş: chiar, tocmai. Beda: necuratul, satana. Dau de bedă cu cineva: dau de pacoste cu cineva. Bribețe: vrabie. Bejinar: om fără căpătîi. Boncheceț: șir de cărămidă. Brichinesc: întărit pe cineva dîndu-i bolduri (admoniez). Bîrdăune: streche, insectă supărătoare vitelor. Bieșirc: judecatorie cercuală (Bezirksgericht). Butoarcă: gaură în copac. Bugilari: pungă, portofel (ung. bugylaris). Bălăban, bărăban și bărăbar: asemenea, dar și a se măsura în puteri. Bidiganie: monstru. Bălăcăreală: vorbă multă fără rost. Briptă: bri-ceag; briptaș: pungaș.

Chinez: primar, jude (originea acestui cuvînt dela vechiul Knez). Chiz, ciz: cei cu același nume. Cîtez. Crișcă: o bucațică. Chicot: riset. Chită. Chet. Chică: păr lung. Chisăliță: must de prună. Căzaică: arătător la orologiu (cuv. sîrbesc). Cocioabă: colibă, bordei, casă mică. Ceane: pachet, legătură de cărți. Ciolumb: cui din lemn strîmb, ori și ciocium. Cășunare: a căpăta poftă spre ceva. Clăbăț: căciulă din pele de miel. Căbăniță: șubă de lînă. Comîndare: po-

mană (lat. commende). Coleșă: mămăligă. Cleanț: sfîncă. Comandă: casa satului (înjurul Verșetului și pe alocurea îi zic și căsarmă). Chientuș sau clentuș: vestă, jiletică țesută din lînă. Cinzacă: măsură de greutate 1/2 oca.

Dirjală: coadă de sapă sau de topor etc. Drob: bucată (ung. darab). D'afiecea: gratis, în-zadar, de geaba. Dărăinat: netrebnic, om de nimic. Durăie: sună, tună în cer. Dodolo: ud (Dodolo: cît și Păpărugă).

Fișcal: avocat. Fleacurî: vorbe (goale) ză-darnice. Fleașca: joc țigănesc. Fleșcală ori Fleșcalită: noroi, tina de primăvară care se produce la topirea zăpezii. Forăi: sforei. Folomoc: ghem. Folomoc: mijloc de a aprinde ceva; deaci Folomocarî: țăciunarî, incendiarî.

Găleată: vas în formă cilindrică întrebunțat la mulsul oilor. Gurguț: vîrfu dela opincă. Gost: oaspe (germ. Gast). Govie: mireasă. Gloabă: pedeapsă. Gîante: mulțime de lume. Givan: sfătuială; givănesc: stau de vorbă. Giubeică: joc scurt fără mineci. Gogie, caregogie: orcare.

Harc: arc de violină etc. Hoarnă: torm-petă. Hodorogit: învechit. Hirbalniță: o vechitură. Hirjoană: miaună.

Izgodesc: născocesc. Imală: noroi, tină. Izdat: durere de inimă, dar și diavol. Inchinat: al dracului, iscusit. Iureș: știutor. Iămicică: pinișoară, franzelă. Izbucesc: reușesc. Joavină: anima

întreg pe urma unei astfel de prefaceri a bisericilor române și împreunarea lor în una! Fiți siguri, că și Duhul sfânt, ori Spiritul, pentru care noi ne certăm că purcede, numai dela Tatăl, ori și dela Fiul, fără să putem niciunul dovedi nici una nici alta, s'ar bucura deasupra noastră și ar zîmbi fericit văzînd unirea noastră într'una! Ear îngerul păzitor al neamului ar avea cea mai fericită zi, după o vreme de două sute de ani!

„Dar asta ar fi și mai rău! — va zice cineva, — că ne-am rupe și de frații din România și de biserica Romei! Am fi fii nimănu!...“

Ei, și ce are să zică? Azi gr.-orientalii sînt de aceeași credință cu cei din România, dar atîrnă ei întru ceva dela Metropolia de București ori de patriarhia din Tarigrad (Constantinopol)? Nu! Ci e o biserică cu un milion și jumătate de credincioși, desinestătătoare. Atunci ar fi tot o biserică desinestătătoare, dar de 3 milioane de credincioși!

Și-apoi nu mai avem pilde de acest fel în biserică, atît în cea răsăriteană, ca și în cea apuseană? Cum să nu! Bulgarii își au chiar așa biserica lor națională, neatîrnătoare nici de Constantinopol, nici de maica Rusia. Ortodocșii ruși îi zic: biserica „sismatică“ bulgară, căci s'a abătut în ceva de biserica orientală cealaltă. Dar ce are să zică? Ori biserica anglicană nu e osebîtă de toată cealaltă lume creștină? Dar luteranii, dar calvinii nu-s tot așa? Și-s tot biserici creștine, ce nu țin însă legături nici cu Răsăritul nici cu Apusul! Așa ar fi o nouă confesiune creștină: biserica națională a tuturor Românilor din Ardeal...

## La „Jubileul de 30 de ani“ al Reuniunii române de cînt și muz. „Armonia“ din Ticvaniul-mare.

De Iuliu Birou.

Reuniunea noastră culturală muzicală, împlinind 30 de ani de existență, și-a serbat a 30-a aniversară dela întemeierea sa. În fața vecinicii timpului 30 de ani sînt ca și o clipită; dar în viața unei societăți, 30 de ani sînt o perioadă destul de lungă și plină de nesfîrșite zbuciumări.

Înainte de aceasta cu 30 de ani, la 19 Martie n. 1882, după ce fusese eu ales, ca doritor comunei bisericesti, de învățator secundar, la dorința fruntașilor conducători ai comunei noastre bisericesti din Ticvaniul-mare de pe vremuri, și mai

ales, la inițiativa regretatului Toma Stanca, din înaintași și părinții actualilor choriști, am întemeiat un modest *chor bisericesc*, din care ulterior s'a dezvoltat falnică reuniune de cîntări, „Armonia“ de astăzi.

*Chorul bisericesc* se întemeie în scopul de a cultiva cîntările bisericesti și cele naționale românești, și apoi a le răspîndi și populariza prin concerte, întărind și înălțînd sentimentele religioase și naționale în poporul nostru din Ticvaniul-mare, pentru că cum știut este:

Cîntarea mișcă și înalță sufletul către ideal; deșteaptă și întipărește credința religioasă; deșteaptă sentimentul național și cel patriotic; învelește viața omenească și îndreaptă spre fapte bune și nobile.

Activitatea chorului vocal „Armonia“ în cursul celor 30 de ani de viață o voi schița relevînd următoarele momente mai însemnate.

În anul 1882, la Paști, chorul „Armonia“ a cîntat primădată, în biserica parohială, câteva imne liturgice, învățate în cele 3 săptămîni, făcînd prin aceasta în sufletul credincioșilor ascultători, atîta impresie, încît însuflețit și mîngăiat de această cîntare armonică, evlavnicii credincioși numai binecuvîntări și felicitări călduroase rostiau la adresa choriștilor.

În 1884 chorul „Armonia“ și-a serbat *primul său „Maial“*; ear în 1885 a arangeat *primul „Concert“* în Ticvaniul-mare.

În 1887 chorul „Armonia“ a cîntat la „Concertul“ dat din prilejul adunării generale a „Societății pentru fondul de teatru român“, ținută în Oravița, obținînd o „Diplomă de recunoștință“.

În 1892 chorul „Armonia“ a serbat 2 festivități; *aniversarea primului deceniu* dela înființare prin un *concert* și *sfințirea drapelului* său.

În 1894 chorul cosperează la „Jubileul de 25 ani“ al Reuniunii de cîntări „Unirea“ din Varadia.

În 1896 chorul „Armonia“ a participat, alături cu alte 16 choruri, la „Emulurea chorurilor“ în Lugoj, obținînd pentru succesul strălucit aplauze însuflețite și unul din cele 3 premii, „*poculul de argint*“ și „*Diploma cu litere comemorative*“.

În 1900 chorul a cîntat la concertul și festivitățile ținute în Lugoj din prilejul „Jubileului de 200 ani“ dela unirea Românilor cu Roma.

În 1906 chorul „Armonia“ a cîntat la marele „Festival“ din Arenele romane, la Expoziția din București, unde, pentru prestațiunile sale strălucite, atît chorul cît și dirigentul său, au fost distinși cu „Diploma de onoare și Medalia de aur“, ear dirigentului i-s'a oferit și o distincțiune specială „Medalia jubilară Carol I.“ Tot în 1906 a cîntat chorul nostru și la „Petrecerea studenților români“, ținută în Oravița-mont.

În 1907 a cîntat la alte trei festivități însemnate; „Jubileul de 25 de ani“ al Reuniunii române de cînt „Concordia“ din Oravița-rom. cu care ocazie dirigentul a fost distins cu „Medalia jubilară“; apoi la „Sfințirea steagului“ „Reuniunii de cîntări și cîntări“ tot din Oravița-rom.

În urmă, tot în 1907, Reuniunea noastră „Armonia“ și-a serbat cu multă veselie „Jubileul de 25 de ani“ dela înființare, ospătînd încă și alte 6 choruri din împrejurime; cu această ocazie atît choriștii „Armoniei“, cît și diriginții celorlalte choruri au fost distinși cu „Medalia jubilară“.

În 1908 chorul „Armonia“ a cîntat a doua oară la concertul dat cu ocaziunea adunării generale a „Societății pentru fond de teatru român“ în Oravița-mont.

Ear acum, în anul curent 1912, împlinind 30 de ani de existență, Reuniunea „Armonia“ o arangeat un modest „festival“, într'un cadru mai restrîns, din cauza împrejurărilor locale nefavorabile.

Dar, înafară de producțiunile menționate, și pelfingă un număr însemnat de producțiuni artistice, — ca concerte, maialuri, declamațiuni, repr. teatrale — arangeate în comună de chorul „Armonia“ a prestat și o mulțime de producțiuni cu cîntări religioase, în biserica cuvioșilor săi din Ticvaniul-mare.

(Finea în numărul viitor).

## IGIENĂ.

### Cura de întinerire.

Primăvara este cea mai potrivită pentru a se face cura de întinerire, zisă și cura de curățirea singelui. Încă din negura vremilor se cunoștea această cură, și deși părerea medicilor a schimbat multe „leacuri populare“ pe baza experiențelor lor științifice, totuși și dinși respectă cura de curățirea singelui primăvara.

Părerea poporului, că singele carna e mai gros decît vara, este dovedită; învățații îi zic o „viscositate mai intensă“ a singelui. Chiar și laicimea înțelege ușor, că această schimbare într'un element de viață atît de însemnat trebuie să aibă anumite consecvențe. Viscositatea mai intensă rezidă în aerul stricat din camerele închise și uneori prea încălzite, în prea puțina mișcare etc. Astfel oamenii au nevoie la schimbarea anotimpului de o întărire a singelui prin noui iritații și prin producerea de noui substanțe. În vrmile de demult credeau oamenii a restabili acest discret elixir de viață culegîndu-l din diferite buezi și rădăcini. Știința modernă zice însă că curățirea singelui nu atîrnă de felul mijloacelor, ci numai și numai de înlăturarea din mațe a îngrămădirei de materie superfluă, decît știința vede mîntuirea și promovarea întineririi prin sporturi sănătoase: Sportul însă să nu fie numai distrare, ci munca adevărată care întărește funcția fizică și prin aceasta și a psihică.

Alte mijloace de întinerire mai sînt băile de aer, spălarea corpului întreg cu apă rece, cum și celelalte proceduri de întărire, plimbări lungi, nutriție, cu alimente din carii să nu lipsiască sărurile trebuitoare, cum sînt salata, legumele cari ajută meru mîntuirea și gustarea cît de rar a cărnurilor ș. a. m. d.

sălbatic. Izămban: tren. Imburd: răstorn, trîntesc.

Libră: monetă de 10 și 20 fileri. Lud, copil, băiat. Lizesc: rid. Lioară: mască. Labă: picior de animal.

Moșandă: semn de hotar. Mursă: zamă dulce, ce rezulta din spălarea vaselor de miere. Mișculanță: înșelătorie. Morsilit: murdărit, întinat. Marvă: vită.

Naiba: dracu, păcatu. Nămpror: timpul de adunat vitele (expresiune ciobănească, căci vremea, de nămpror e timpul de muls oile dimineața), mulsul oilor. Nojițe: găurile dela opinci. Nap: golan. Năsteșnic: neastîmpărat, îndrăzneț dar și îndărătnic, rău de fire.

Obadă: păreții externi ai casei de lemn, unealtă întrebuințată la spălutul cameșilor. Ortăcit: însoțit, expresiune și pentru de a exprima concubinatul.

Plod: rod în copii. Potaie: ciine prost. Pirte: urme în zăpadă. Povolnic: liber. Pilar: precepeț. Pilăriță: precepeață. Porție: dare, dar și o bucată anumită. Peșchir: ștergar. Pomagai: pentru Dzeu. Pecmez: lecvâr. Pișcoane: limba ce produce sunetul la cîmpoi. Pifla: limba dela instrumentul numit clarinet. Poșmîndrie: glume. Pripit: iute, grabnic. Plezură: rană primită la un accident ori bătae la crîșmă, birt.

Roc: termen pentru plată. Răgaz: timp liber. Rană: hrană, nutremînt.

Șagă: glumă. Șibie: crengi uscate. Șugubăț: ironic, glumeț, dar și om sărac. Spăie: proprietar mare, moșier. Sfirlog: opincă ruptă, sfrîloagă: om fara căpățîi, mai ales li-se zice străinilor: sfrîloagă. Sfadă: ceartă. Slut: urit. Sudui: înjur. Șod: hazliu, curios. Șodzanie: lucru curios, minune, cu efect umoristic. Șnielzug: tren accelerat, Smagă: putere, virtute. Stremeleag: sfoară, cîcică și adevă.

Taier: farfurie. Tăman: tocmaș, chiar. Tălpîiu: petec pentru repararea opincilor; dar și un om ce-l folosești spre orice scop. Ticnă: în liniște. Tovar: povară, greutate. Tăitung: jurnal, gazetă, ziar. Tiu: clopot. Tagără: arătător la ologiu. Tagăra: (pirostăni): un triunghiu de fer cu trei picioare pentru de a pune obiecte de bucătărie la foc. Tăica: legănus, scrînciob. Tol: haină, îmbrăcăminte. Tandă, țendre: așchii, bucăți mici de lemn.

Uiagă: sticla în general. Urc: vînătoare. Uriedz: chiot la joc.

Vlămatoc sau folomoc: un văluș, cu care se dă foc. Văgaș: ogaș. Vechslă: cambiu. Vizurăpielt: atestat medical (lat. Vizum repertum).

Zleamăn, zlemene: cruce de piatră. Zaton: iaz. Zăcon: datină, obicei.

R. Silviu Molin.

### Cu zbică dă foc.

Cobori la noi, Duhulie sfînt,  
Cobori și giugecă, învață  
„Apostolii“ dă pră pămînt,  
Pră ai dă n'au duh în viață.

Că prea să n'cred numa 'n comori,  
Cie is ca umbra trăcătoare,  
Pr'argint ei vind dă mulceorii  
Cregîna a mîntuitoare.

Că orcie om îi rătăcit,  
Că d' rău is face numa lui,  
Dar și măi greu dă osingit  
Îi al dă strică nîamului.

Aăla om să nu tînjască  
Făcînd în lume tulburare;  
Duhu prea sfînt să-l mîntuiască  
Că el are pucere mare.

Că dzău dăi binie vreme-lungă  
Tot strîmbătacia să domniască,  
Și gireptacea să n'agiungă  
În lume ca să stăpîniască.

Cobori, Duh sfînt, nu zăbo vi  
Cobori-ce în orcie loc  
Pr'unge sfîntocii-ar trăbui  
Loviți aspru cu zbică de foc.

Ilie Crăciunel.

## ECONOMIE.

## K. Kautsky despre țărani.

Eată ce scrie despre dinșii în lucrarea sa intitulată „Das Erfurter Program“ (după „Voința Națională“):

O gospodărie țărănească bună cuprinde două indeletniciri: creșterea vitelor și lucrarea pământului. În cea dintâi întâlnim la noi până în trecut și mai găsim în multe locuri și astăzi pășuni colective.

Asta aduce după sine o stăpînire de-avalma, comună, asupra pășunilor. Ar fi o nebunie ca fie-care familie să aibă bucată sa de pășune, despărțită și îngrădită, ca fiecare să ție om anume la paza vitelor etc. Deaceia țărani, unde sînt pășuni comune, ține la ele.

Altfel e cu lucrarea pământului, atîta vreme se face cu uneltele simple ale gospodăriei țărănești, fără mașini. A lucra tot pământul sămănat al comunei de-avalma nu este de nevoie și nici nu poate aduce vre-un folos deosebit. Uneltele agriculturii țărănești cer ca insul singur sau în tovarășie cu puțini, (o grupă cum e familia țărănească) să lucreze o bucată mărginită de pământ. Lucrarea în asemenea împrejurări, va fi cuatît mai cu tragere de inimă făcută, va da roade cuatît mai bogate, cuatît agricultorul va putea fi mai desăvîrșit stăpîn pe bucată sa de pământ, cuatît va ști mai bine că va trage în întregime folos din orice îmbunătățire și munca statornică a ogoarelor.

Vedem deaceia la Germanii vechi că stăpînirea de-avalma asupra pământului a domnit cît timp își câștigau hrana mai ales din creșterea vitelor la pășune (și din vînat); cuit însă agricultura a început a avea rost mai însemnat, cuatîta și proprietatea în devălmășie s'a înlocuit prin aceea individuală mică țărănească.

Creșterea vitelor nu la pășune, dar în grajd, a dat o lovitură de moarte proprietății devălmășie, (dășființînd pășunile comunale).

Eată cum, zice el, țărani din comunist fanatic s'a prefăcut în cel mai înverșunat proprietar individual.

Analizează apoi producția țărănească.

Familia țărănească își îndestula ea însăși prin munca sa toate trebuințele. Producea ale hranei și băuturii, toate uneltele, toate hainele, ea însăși își dura casa. Producea cît îi trebuia, dar mai mult nu. Cu propășirea agriculturii ajunse a produce un prisos. Pe aceasta putea căpăta în schimb produse ce nu era în stare a facea ea însăși, sau măcar nu în cîtîmea dorită, putea căpăta deasemenea o podoabă, o armă. Astfel roadele muncii familiei ajunseră a fi mărfuri. Marfa e un produs care nu se face pentru întreținere personală în lăuntru gospodăriei, ci e menit a se da în schimb pe vreun produs al altei gospodării. Griul ce familia face pentru hrana sa nu este marfă; dar celce-i prisosește și e menit a fi dat în schimb pe alt produs, e marfă.

A vinde înseamnă a da o marfă pe alta, primită de toți, acea marfă poartă numele de monedă (ban), de pildă aurul (mai înainte au fost monedă vitele, de unde și cuvîntul latin pecunia. Nota Red).

Impărțirea muncii dă naștere clasei negustorilor, cari cumpără mărfuri pe a le vinde nu spre a le întrebuința. Bani în această indeletnicire specială sînt capital, forma cea mai veche a capitalului este cel cămăteresc. Proprietatea individuală, comerțul, cămăta, dau puținți de îmbogățire, dar și de sărăcire. Cutoateastea, nici negustorul, nici cămătarul nu au interes să ruineze pe țărani.

Arată apoi cum înflorire industriilor în orașe a sporit cererea de ca și cereale, de lînă, pei, și, deci, a dat țărănilor puțința de-a câștiga bani. A fost un bine, dar și un rău; căci nobilii au început a strînge surupul și a-și spori veniturile. Prinții firește sporiră rile. Zugrăvește apoi cum nobilii, ca să producă lînă ori lemne, sau chiar cereale, luară prin silnicie pământul țărănilor izgonidu-i. Alții au fugit ca să scape de apăsări. Oamenii aceștia fără casă, fără masă, fără mijloc de câștig, au năvălit în industrie, sau au fost să intre în ea, prin pedepse strășnice împotriva celor cari băteau drumurile. Negustorii capitaliști au înființat, înafară și împotriva meseriașilor, ateliere de manufactură, începînd lupta de nimicire împotriva reglementării breslelor.

Gospodăria țărănească, producînd dince-ince

mai mult pentru piața țării, sau chiar a lumii — mulțumită căilor ferate siliți de dările ce-i apasă — a intrat în concurență cu agricultura mare; ear aceasta o ruinează și, înainte de a o omorî cutotul, silește pe țărani a munci ca niște robi și a trăi în cea mai desăvîrșită lipsă și sălbătăcie.

## Apel!

În anul trecut — 1911 — Prea Sfinția Sa Domnul Episcop diecezan Dr. E. Miron Cristea, condus de cuvintele Mîntuitorului „Păstorul cel bun sufletul și-l pune pentru turma sa“, a cercetat toate cele 49 comune bisericesti — parochii și filii — din protopresbiteratul Făgetului.

În decursul acestei călătorii, în Dumineca din 10 Iulie 1911, Prea Sfinția Sa Domnul Episcop a descins la izvorul așa numit „Balta caldă“ în hotarul comunei Românești, și acolo, în mijlocul a mai multor mi de credincioși a slujit cu mare asistență de preoți sfinți liturgie și a sfințit izvorul, a cărui apă minerală și până acuma atrăgea pe mulți oameni, și mai ales bolnavii, pentru tămăduirea boalelor trupesti. Momentele neuitate, ce le-a petrecut la acest loc poporul împreună cu arhierul său, au stîrnit multă însuflețire în sufletul imensei mase. La dorința poporului exprimată prin subsemnatul protopresbiter tractual, Prea Sfinția Sa a permis a se numi izvorul acesta de-aci înainte „Izvorul Miron“.

Condus de marele adevăr că: credința este fundamentul tuturor virtuților. și că numai poporul cu frica lui Dumnezeu devine puternic stîlp al societății, neamului și al patriei, cu permisiunea Prea Sfinției Sale Domnului Episcop diecezan — am hotărît, ca să eternizăm momentul acesta rar, ba chiar unic în viața noastră bisericiască din Ungaria, cînd un arhieru român afară pe cîmp în mijlocul a mai multor mi de fii sufletești, prin rugăciuni și sfaturi adevărat părintești sădește în inimile însetate, credința, dragostea și nădejdea creștinească, prin ridicarea la acest izvor a unei sfințe mănăstiri. Aceasta o reclamă numărul mare de creștini, cari în continuu și din toate părțile pelegrinează acum la acel izvor. Dezvoltarea acestui izvor într'un frumos loc de pelegrinare ar abate mult poporul nostru din aceste părți dela uzul periculos de-a cerceta mănăstiri străine, cum e d. e. și Măria Radna din apropiere.

Din colecta de până acuma de peste 3000 coroane, incurse dela pioși donatori și mai ales dela credincioșii din comunele tractului Făget, am adunat în parte materialul necesar, așa că la ziua „S. Prorocul Ilie“ a. c. dorim să punem peatra fundamentală; ear în anul viitor 1913 tot la ziua aceasta, cu ajutorul lui Dumnezeu și al obștei creștinești dorim să săvîrșim sfințirea acestui lăcaș dumnezeesc.

În lipsa mijloacelor materiale necesare la terminarea și înzestrarea cu cele trebuincioase a sfinței mănăstiri, îndrăznesc a apela la simțul de jertfă al obștei românești, rugînd pe tot Românul de bine să contribuie după puțință și din îndemnul inimei pentru realizarea ridicării acestui sfinț lăcaș, ca așa zidită și dată destinațiunei sale această sfință mănăstire, să devină lăcașul de edificare sufletească și întărire în credința strămoșească, ear „Izvorul Miron“ un dar de tămăduire a multor mi de credincioși, cari cu credință și cu dragoste creștinească se vor apropia de acest loc.

Făget (Facsád) în 19 April 1912.

Sebastian Oiaru

protopresbiter.

## CRONICA.

Proprietarul *Virgil Tiapu* din Iam își va serba cununia cu d-soara *Ernestina Badescu* la 27 Mai c. în biserica ort. rom. din Theés.

Nouf advocați români: *Dr. I. Popovici* la Sasca și *Dr. P. Puican* la Bozovicf. Le dorim izbîndă!

Excursie de studii arangează societatea agronomică a Comitatului Caraș-Severin la *Siofok*, unde în 19 Iunie c. își vor ține societățile agr. din țeară adunarea generală anuală.

Plecarea din Lugoj: în 17 Iunie seara la 7 și 23. Biletul de drum 8 cor. încolo și 8 cor. îndărăt. Din acel prilej se vor arangea plimbări cu vaporul pe Balaton etc. Vizitarea vestitelor vii dela Badacsony. Insinuările participanților au să se facă până la 1 Iunie la secretariatul Reuniunii agronomice.

Totodată ministrul de agricultură a comunicat acestei Reuniuni că pentru diferitele leacuri împotriva boalei de vii vidium și peronospora vitcola acordă prețuri scăzute de transport pe seama celorce reclamă în scris aceste favoruri dela Reuniunea agronomică a comitatului Caraș-Severin.

*Dr. Traian Gerguția*, specialist în morburii femeiești, anunță că din 15 Mai c. și-a reluat practica medicală la băile din Buziaș (Buziasfürdő, vila Szijártó).

Adv. *Dr. Ioan Demian* (Sîn-Miclăușul-mare) și d-soara *Ileana Zomboreanu* (Vălcant) fidanțați! Felicitări!

Vizitatorii expoziției de aeroplane din Vîna au admirat mult construcția aparatului ușor și sigur al lui Vlaicu.

Compatriotul nostru d. *Ant. Kalkbrenner*, directorul gimnaziului din Caransebeș, a fost și astan numit comisar guvernial la examenele de maturitate ale liceului rom. din Brașov. Sincere felicitări!

Darurile marinimoase pentru „Izvorul Miron“ se primesc la Redacția „Progresului“, unde deschidem o rubrică pentru cvitarea lor în publicitate.

D-soara *Ella Diminescu* (Ciacova) și *Dr. Alexandru Popoviciu* (Bocșa-montană) logodiți. Sincere felicitări!

La serbările din Iași ale inaugurării statuei lui Cuza-Vodă din 27 Mai va asista și Regele Carol.

*Petreceri* în Dumineca Rusaliilor: Fanfara din *Răcășdie* arangează o petrecere împreună cu repr. teatrale; „Reuniunea de cîntări și citire“ din *Ilidie* dă concert și teatru; „Reuniunea de cîntări și muzică gr. or. rom. din *Varadie*: concert și teatru; „Reuniunea rom. de cîntări și muzică „Armonia“ din *Ticvaniul-mare* arangează un maiial urmat de concert și teatru; Chorul vocal gr. or. rom. din *Rusova-nouă* va da o producție cu cîntări și teatru la Nicolinț.

Trupa de actori maghiară de subt direcția lui Mezei Béla își va începe aici debutul la 5 Iunie c. cu „Leányvásár“

La regimentul 43 din Caransebeș au avansat: ofițerii români *Traian Jivan* la gradul de major, *Iacob Frumosu* și *Iuliu Popovici* la gradul de locotenenți.

La Brăila s'a descoperit un complot anarhist care plănuse un atentat încontra Regelui Carol. Poliția a deținut pe cojocarul *Traian Anghel*, *Nicolae Opran* ipistat în portul Brailei și *Zeilic Alter*, funcționar la agenție de vapoare, continuînd ancheta pentru a stabili dacă mai sînt și alți complici în acest complot.

Joi s'au petrecut în dieta țării scene nemai-pomenite cari au dat anză la mari tulburări în capitală. În presa mare a țării se pot citi amănunte.

În America au luat foc pădurea uriașă *Hamilton*, impresurînd mai multe sate în flacări. Fiarele sălbatice părăsind pădurea se îndreaptă spre orașe.

### Publicare de licitațiune.

Pentru spălarea picturii a sfintei Biserici gr. or. rom. din Vrăniuț (Felsővárany), se escrie licitațiune minuendă, care se va ține la **10/23 Iunie 1912** în școala confesională gr. or. din loc după sevârșirea sftiei Liturghii, cu următoarele condițiuni:

1. Prețul de excamare 350 coroane.
2. Intreprinzătorii sînt deobligați înainte licitațiunii a depune 10%o vadiu la epitropie.
3. Intreprinzătorul este deobligat a termina spălarea cel mult până la 15/28 August, cînd se va colauda prin comitetul parohial, ear după aflarea lucrului de corespunzător, i-se va liquida prețul lucrului, precum și vadiul depus fără procente.

Totodată se publică că doritorii, cari doresc a cumpăra dreptul de optare a acțiilor în număr de 5 de la institutul „Albina”, a sftiei Bisericii, să-și înainteze ofertul până'n 21 Mai (3 Iunie) 1912 subscrisului.

Vrăniuț (Felsővárany), la 9/22 Mai 1912.

Comitetul parohial.

**Arcadie Giulan**

președinte.

### Pentru domnii și doame!

1 orologiu minunat aurit 2 cor., fasonul mai nou, umblînd precis, neputîndu-se deosebi de aur de 14 Krt. cu garanță pe 3 ani, cum nu s'a mai pomenit 2 Cor. 2 oroloage 3.80 Cor. Un lanț aurit de Paris 50 fileri. Fără niciun risic, dacă nu convine se capătă banii îndărăt. Se poate comanda prin ramburs dela **Langierman's Uhrenexport Krakau** (Oest.) Podbrzezie 6. 181 A.

### De vînzare.

Un plaț de casă în Cacova (Kákófalva) strada principală, de 15 m. lat și 75 m. lung, loc zvîntat potrivit pentru zidirea unei prăvălii cu negoț de orce fel. A se întreba la proprietarul **Gheorghe Apostolescu** în Cacova.

### Anunț.

Am onoare a vesti marelui public rom. din Oravița și jur, că am luat în primire

### Ospătăria „Otel Novak“

din Oravița-montană, locul de întîlnire al Românilor din împrejurime, unde este garantat serviciu prompt și culant, cu cele mai bune mîncări și beuturi excelente, rămîbind și prețul moderat de pîn'acum al camerelor de durmit.

Bere excelentă și muzica vestitului taraf de lăutarî Brcă.

Cu toată stima

**Iosef Frank.**

### Anunț.

Aducem la cunoștință On. public rom. din Valea Carașului, că la depoul de beuturi al băncii „Plugarul” din Cacova, ne-am asortat cu bere de Ciclova, vinuri excelente și răchiuri curate, ne vom da toată silința că, prin serviciu prompt și culant, să mulțumim pe deplin și în toate privințele marile nostru cerc de mușterii.

Cu toată stima

„**PLUGARUL**”.

### Asigurați-vă la banca noastră, „Transsylvania“

reprezentată prin bărbați de-ai noștri de toată încrederea!

### Premiat cu marele premiu Grand Prix.

Cine dorește să aibă o față albă ca laptele, să folosească **crema americană, pudra americană și săpunul american**, care de-părtează de pe față și de pe mini orcefel de pete, și întrece toate mijloacele de acest fel, întrebunțate pîn'acum. Se capătă la: **Apoteca Sfîntul Gheorghe în Oravița** (peste drum de prăvălia R. Goldstein). Prețul unui borcan de cremă americană 1 cor. 50 fil. Prețul pudrei americ. 1 cor. 50 fil. Prețul săpunului americ. 80 fil. Incontra durerii de dinți mai bune sînt pi-căturile americane. Prețul 1 cor.

### Aviz.

Aduc la cunoștință On. public romănesc că mi-am mutat

**cancelaria advocațională**

în IV., Veres Pálné-u. 26.

Cu deosebită stimă

**Dr. Liviu Lința**

avocat în Budapesta.

### Albert Jancsus

primind prăvălia lui

**G. Ivaskovits din strada principală**

### „La mîța neagră“

își va da toată silința a menține numele bun al acestui magazin bogat asortat cu tot felul de articole moderne de manufactură, **casă solidă-creștină**, unde se capătă și bumbac, cîrpe, pînză și mătăsuri veritabile, cu **prețuri fixe**, absolut solide. — Serviciu culant. Comandele pentru cei din jurul Orăviții încă se efeptuesc cu promptitudine.

### Aviz!

Anunțăm cu onoare pe **P. T. arhitecți și pe ceice își zidesc case, că am înaintat cu lucrările**

### Țiglariei cu abur

din Iasenova

încît până la finea lunii c. pu-tem primi prenotări de co-mandele de țiglă de prima ca-litate pentru zidit și acoperișe.

**Prima Țiglarie cu abur s. p. a.**  
în Iasenova.

## Farmacia „La vulturul negru“

(Apoteca bătrînă)

**ORAVIȚA**

Fondată la anul 1797.  
Proprietatea **Knoblauch** din 1817.

— Telefon Nr. 59. —



Roma 1911.



Paris 1911, medalia de aur.



### Spiritul Mentholos — Knoblauch

preparat al farmaciei „La vulturul negru” din Oravița, preț dela 40 fil. până la 2 cor.

Kremă de lillie americană	à Cor.	1.-
Pudră de lillie americană, albă, roză și crème	„ „	1.20
Săpun de lillie americană	„ „	-.70
Pieături pentru dinți	„ „	1.-
Picături chineze pentru dinți	„ „	70.-
Esență de liqueur, rom, preparat Knoblauch,	1 Litru à 20 fil.	
Bomboane pentru tusa	à 20-60 „	
Esență de mușchi izlandeze specialitate engleză	à Cor.	1-1.50
„ „ „ „ „ pentru reumă	à Cor.	1.-

Leac împotriva panglicei (limbricul mare).

Mare depozit de articole de gumă, pentru bărbați și femei, legături pentru soborîți dela fabricile de primul rang indigene și strălne.

Ceiece nu s'ar găsi în depozit se căștigă prompt în 2-3 zile fără nicio cheltuiială. Comandele dela 6 coroane însus se trimit gratuit.

Parfume și preparate cozmice, cremă pentru obraz, săpunuri și alte specialități ale farmaciei se capătă la

„**Apotecăria bătrînă**” a lui **Max de Knoblauch** în Oravița  
în ulița mare, peste drum de otelul „Coroana”.